

בס"ד. שיחת יום א' פ' פינחס, ו"ג תמוז ה'תשי"ב.

בלתי מזוגה

א. כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה נתת ליראיך

גו'.

* * *

ב. איתא בגמרא': "מאי דכתיב עשר תעשר, עשר בשביל שתתעשר .. זיל נסי .. (ופריך) ומי שרי לנסויי להקב"ה, והכתיב לא תנסו את ה' .. (ומשני) חוץ מזו, שנאמר הביאו את כל המעשר אל בית האוצר .. ובחנוני נא בזאת אמר ה' צבאות אם לא אפתח לכם את ארובות השמים וגו'", היינו, שבענין המעשר מותר לנסות את הקב"ה, ולא עוד אלא שהקב"ה חבקש שינסוהו בזה: "בחנוני נא בזאת גו'".

וענין זה (אינו רק אגדתא, אלא) נפסק גם להלכה בשו"ע הלכות צדקה: "הצדקה שנותן .. תוסיף לו עושר וכבוד .. בכל דבר אסור לנסות את ה' חוץ מדבר זה כו'".

— ברמ"א שם: "וי"א דוקא בנתינת מעשר מותר לנסות הקב"ה אבל לא בשאר צדקה". אבל, הסכמת רוב האחרונים — וכן איתא בספר חסידים — שענין זה הוא הן במעשר, והן בשאר צדקה.

ולהעיר מפירוש א' המפרשים לספר חסידים שם, שמ"ש (במצות צדקה) "כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלקיך גו'" (שזהו תוכן הענין ד"עשר בשביל שתתעשר") — קאי (לא על נתינת הצדקה כשלעצמה, "נתן נתן לו", אלא) על זה ש"לא ירע לבבך בתוך לו",

— שהרי יש מקום להטענה שנאמרה לרבי עקיבא¹⁰: "אם אלקיכם אוהב עניים הוא מפני מה אינו מפרנסם", וכיון ש"אינו מפרנסם", ה"ז

מערכת הנו"ן כלל טז. וש"י (הובא באג"ק ח"ז ע' קיד).

(7) סקמ"ד. וראה פירוש אזולאי (להחיד"א) והגהות מקור חסד (להר"ר מרגליות) שם.
(8) פירוש אזולאי הנ"ל.
(9) פ' דאה טו, יו"ד.
(10) ב"ב יו"ד, א.

(1) תענית ט, רע"א.

(2) פ' דאה יד, כב.

(3) ואתחנן ו, טז.

(4) מלאכי ג, יו"ד.

(5) טור יו"ד סרמ"ז. ועד"ז ברמ"א שם

ס"ד.

(6) דאה שר"ת (כרך ג) קונטרס הכללים

ראי' — טוען הוא — שרצונו של הקב"ה שפלוני יהי' עני, וא"כ, מה לו לעשות דבר בניגוד לרצונו של הקב"ה?!... ובמילא, אף שבפועל יקיים ציווי התורה "נתן נתן לו", מ"מ, "ירע לבכר" בתתו לו —

ולזאת אומרת התורה: "ולא ירע לבכך בתתך לו" — כי, לאמיתתו של דבר רוצה הקב"ה ליתן ולהשפיע לפלוני (העני), אלא, שרוצה גם לזכות אותו במצות הצדקה, היינו, שהקב"ה נותן לך השפעה יתירה בתורת שליח לתת להעני¹¹. ו"בגלל הדבר הזה" — ש"לא ירע לבכך בתתך לו", בידעך שהנתינה לפלוני אינה משלך ("דו גיסט ניט דיינע"), אלא משל הקב"ה שנתן לך בתור שליח — "יברכך ה' אלקיך גו".

ג. ואם הדברים אמורים בנתינת הצדקה בכלל — בנתינת צדקה בשביל מצות תלמוד תורה על אחת כמה וכמה:

אמרו חז"ל¹²: "כל מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה .. חוץ מהוצאת שבתות והוצאת יו"ט והוצאת בניו לתלמוד תורה, שאם .. הוסיף מוסיפין לו".

ומהביאורים בזה — ש"תלמוד תורה" הוא ענין שלמעלה מהשתלשלות, ולכן ההוצאות דת"ת אינם בכלל הקיצבה דר"ה, ששייכת לסדר השתלשלות, כיון שר"ה הוא "יום תחלת מעשיך"¹³, שבו נמשכים כל הענינים דסדר ההשתלשלות על כל השנה כולה.

[ועד"ז "הוצאת שבתות והוצאת יו"ט" — שגם שבת¹⁴ ויו"ט הם למעלה מהשתלשלות, כידוע¹⁵ ששבת הוא בחינת "קדש"¹⁶, ויו"ט הוא (עכ"פ) בבחינת "מקראי קודש"¹⁷, ולכן, ההוצאות דשבת ויו"ט אינם בכלל הקיצבה דר"ה, ששייכת לסדר השתלשלות].

ומזה מובן, שבנתינת צדקה בשביל מצות ת"ת — שיש בזה ב' המעלות: מעלת הצדקה ("עשר בשביל שתתעשר") ומעלת ת"ת (שההוצאה עלי' אינה קצובה) — ה"בחנוני נא בזאת" ד"עשר בשביל שתתעשר" הוא ביתר שאת וביתר תוקף.

(15) זח"ג צד, א. צה, א. וראה לקו"ת צו יב, סע"א ואילך. סידור (עם דא"ח) שער המועדים ריו, א ואילך. ובכ"מ.

(16) תשא לא, יד.

(17) אמור כג, ב. ד.

(11) ראה ראב"ע משלי יט, יז. סה"מ קונטרסים ח"א קיט, א.

(12) ביצה טז, רע"א.

(13) נוסח תפלת מוסף דר"ה (ר"ה כז, א).

(14) ראה גם לקו"ש חט"ז ע' 180 הערה

ד. וכל זה מודגש ביותר בנוגע לנתינת צדקה בשביל מוסדות תורה של כ"ק מו"ח אדמו"ר בימי הגאולה י"ב-י"ג תמוז:

ובהקדמה — שי"ב תמוז הוא יום הולדתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר, בעל הגאולה, ואיתא בירושלמי¹⁸ שביום הולדתו של האדם מזלו גובר, היינו, שהמזל שלו הוא בתוקף ובהתגברות.

וענין זה הוא בהדגשה יתירה לאחרי שהתגברות המזל ביום הולדתו ונתגלתה ונמשכה למטה בגשמיות פעם אחת — בשנת תרפ"ז, שנת המאסר והגאולה:

בשנה ההיא היתה התגברות המזל דיום הולדתו בהמשכה והתגלות למטה — ששבר ופרץ ("דאָס האָט דורכגעבראַכן") גם את ההעלם והסתר ד"מהרסיך ומחריביך ממך יצאו"¹⁹ (העלם והסתר גדול ביותר שנעשה ע"י בעלי בחירה), שלכן היתה הגאולה ביום זה.

ולאחרי שהתגברות המזל נמשכה ונתגלתה בגשמיות פעם אחת, אזי נקל יותר שגם בשנים שלאח"ז תהי' המשכת והתגלות התגברות המזל בגשמיות ביתר שאת.

ה. דוגמא לדבר — מצות מילה, המצוה היחידה שקיימו האבות בגשמיות, שעל ידה נעשה החיבור בין מעשה האבות שעיקרו ברוחניות, למעשינו ועבודתינו בקיום המצוות בגשמיות (כמשנ"ת במק"א²⁰):

כל עניני בני נמשכים ע"י האבות. כל ההמשכות שממשיכים אנו בתפלת שמונה עשרה, הן ההמשכות בענינים רוחניים, כמו "השיבנו", "סלח לנו", והן ההמשכות בענינים גשמיים, כמו "רפאנו", "ברך עלינו" — הם ע"י האבות, שלכן, הברכה הראשונה דשמו"ע היא ברכת "אבות". וכך גם הכח לקיום המצוות — מקבלים אנו מהאבות.

— מעשה האבות הי' אמנם ברוחניות בלבד, כמארז"ל²¹ "כל המצוות שעשו לפניך האבות ריחות היו", כיון שהי' זה קודם מתן תורה, שאז היתה עדיין הגזירה ד"עליונים לא ירדו למטה ותחתונים לא יעלו למעלה"²², ומה גם שהאבות לא נצטוו על קיום מצוות אלו; אבל אעפ"כ, הכח למעשה המצוות שמקיימים אנו הוא ממעשה האבות דוקא.

(18) ר"ה פ"ג ה"ח ובקרבן העדה שם. וראה בארוכה סה"ש תשמ"ח ח"ב ע' 400 ואילך. וש"נ.
 (19) ישע"י מט, יז.
 (20) שיחת יו"ד שבט שנה זו (נדפסה בלקו"ש ת"ג ע' 757 ואילך). ע"ש בארוכה.
 (21) שהש"ר פ"א, ג (א). וראה לקו"ש ח"ה ע' 88 ואילך. ח"ה ע' 58 ואילך. וש"נ.
 (22) תנחומא וארא טו, שמו"ר פי"ב, ג.

ונקודת הענין — ע"פ המבואר בתניא²³ ש"קיום התורה ומצוותי תלוי בזה שיזכור תמיד ענין מסירת נפשו לה' כו", וכח המסירת-נפש נמשך לכל בני מאברהם אבינו, שפתח הצינור דמס"נ (כמדובר לעיל בהמאמר).

אלא, שעדיין צריך להיות גם קשר וחיבור בין מעשה האבות שהי' רוחניות בטהרתה ("הוילע רוחניות") למעשה המצוות שאנו מקיימים שהם גשמיות בטהרתה ("הוילע גשמיות"). וענין זה נעשה ע"י מצות מילה, שניתנה לאברהם בגשמיות, לו ולזרעו אחריו.

וזהו גם הטעם לכך²⁴ שמצינו בכמה נבואות שהנביא נצטווה לעשות פעולה גשמית ששייכת לתוכן הנבואה, כי, ישנם ענינים שיכולים להשאר ברוחניות ולא לירד בגשמיות, ולזה נצטווה הנביא לעשות גם פעולה גשמית, היינו, לקשר את הנבואה עם גשמיות, שע"ז בודאי תומשך ותתגלה בפועל בגשמיות²⁵.

ועד"ז בנוגע לענינו, שלאחרי שהתגברות המזל ביום הולדתו של בעל הגאולה נמשכה ונתגלתה בגשמיות פעם אחת — שוב לא יכולים להיות מניעות על זה, ובמילא, ביום ההולדת בכל שנה ושנה מאיר מזלו של בעל הגאולה בתוקף ובהתגברות, גם למטה בגשמיות.

ו. ומזה מובן גודל העילוי דנתינת צדקה למוסדות תורה של כ"ק מו"ח אדמו"ר בימי הגאולה י"ב-י"ג תמוז — מצד מעלת התגברות המזל ביום הולדתו,

— וענין זה שייך גם ל"ג תמוז, כי, י"ב-י"ג תמוז ענינם אחד: ב"ב תמוז נתבשר כ"ק מו"ח אדמו"ר על שחרורו, ובי"ג תמוז נשתחרר בפועל²⁶, ונמצא, שבשני הימים הי' התגברות מזלו של כ"ק מו"ח אדמו"ר בהתגלות — הן בשעתו, בשנת תרפ"ז, ועד"ז בכל שנה ושנה, ששני ימים אלו, י"ב-י"ג תמוז, מסוגלים ביותר לחיזוק התומ"צ —

כיון שבפעולה זו מצטרפות יחד כל המעלות האמורות: מעלת הצדקה, מעלת ת"ת, ומעלת התגברות המזל דיום הולדתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר, שכבר נמשכה ונתגלתה גם בגשמיות.

(25) ראה דרשות הר"ן דרוש ב. וראה גם

רמב"ן עה"פ לך לך יב, ו. לכוש על הרקנטי לך לך שם.

(26) ראה אגרות-קודש שלו ח"ב ע' סו.

(23) ס"פ כה.

(24) כמשנ"ת כשיחה הנ"ל (שבהערה

(20).

ומובן, שמצד צירוף כל ענינים אלו יחד — ה"בחנוני נא בזאת" ד"עשר בשביל שתתעשר" הוא ביתר שאת וביתר תוקף.

ז. ובנוגע לפועל:

ישנם כמה וכמה מוסדות ששםם "אהלי יוסף יצחק ל'זבאוויטש", על שמו של כ"ק מו"ח אדמו"ר, שמתנהלים ברוחו וכפי רצונו,

— עד כמה שיכולים לשער שכך הוא רצונו של כ"ק מו"ח אדמו"ר, וכיון שניהול המוסדות הוא ללא פניות, נכונה השערתו —

ובהצלחה מופלגה למעלה מדרך הטבע, כיון שבמוסדות אלו נמצאים כחותיו של כ"ק מו"ח אדמו"ר.

אמנם, כיון שמוסדות אלו שנושאים את שמו של הרבי, ומתנהלים ברוחו וכפי רצונו, הם קדושים ביותר — חלים עליהם דברי הרמב"ן²⁷: "כל המקודש מחבירו חרב יותר מחבירו"... כך שקיים מחסור גדול בכסף הדרוש להמשך ניהול המוסדות, ועאכו"כ — להרחבתם.

המוסדות מתנהלים אמנם בהצלחה מופלגה למעלה מדרך הטבע, אבל, ההצלחה לא הגיעה עד כדי כך ("עס איז ניט דערגאנגען אזוי ווייט") שיוכלו לנהל את המוסדות ללא כסף!....

— יתכן שהסיבה לכך שלא ניתן לנהל את המוסדות ללא שום כסף היא כדי לזכות את כאו"א שיוכל להשתתף בהחזקת המוסדות של כ"ק מו"ח אדמו"ר.

וע"ד מה שאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר²⁸ בנוגע לכתיבת הספר תורה לקבלת פני משיח צדקנו במהרה בימינו — שהי' יכול ליתן בעצמו את כל הכסף הדרוש, אלא שמצד גודל הזכות שבדבר, רצה לזכות את כאו"א חנני להשתתף בזה.

ודוגמתו בנוגע למוסדות האמורים — שלאמיתתו של דבר היו יכולים להתנהל ללא כסף כלל, כיון שבלאה"כ מתנהלים למעלה מן הטבע, והסיבה לכך שהמוסדות מתנהלים באמצעות כסף, היא, כדי שכאו"א יוכל ליטול חלק בהחזקת המוסדות ע"י הנתניה מכספו, אשר, בפעולה זו מתקשר הוא עם (עבודתו של) כ"ק מו"ח אדמו"ר בכל מציאותו (לא רק

דחה"ש סט"ז שנה זו (לעיל ח"ה ע' 250).
28 ראה גם שיחת כ"ד טבת ס"ט שנה זו (לעיל ח"ד ע' 245). וש"נ.

27 באגרת לבנו — נדפסה ב"כתבי רמב"ן" (הוצאת שעו"ל — ירושלים תשכ"ד) כרך א' ע' שסח. וראה גם שיחת יום ב'

בחלק מסויים ממציאותו), כמובן ממ"ש בתניא²⁹ ש"במעות אלו הי' יכול לקנות חיי נפשו .. הרי נותן חיי נפשו לה".

ת. (כ"ק אדמו"ר שליט"א חייך, ואמר:) אין בדעתי לערוך עכשיו מגבית, "נאָ אָפּיל" ... אלא, כאו"א ימסור ע"ג פיתקא שמו ושם אמו והסכום שמקבל על עצמו ליתן עבור החזקת המוסדות של כ"ק מו"ח אדמו"ר (והנתינה בפועל (במזומן, בהמחאות, "מאָני-אַרדערס" וכיו"ב) — תהי' במשך הימים הבאים).

בנוגע לסכום הנתינה — ה"ז ענין שבין אדם למקום, וכבר אמרו חז"ל³⁰ "אחד המרבה ואחד הממעיט כו'", אלא, שבודאי ישתדל כאו"א ליתן כפי יכלתו, כמארוז"ל³¹ "לפום גמלא שיחנא", ואז יעזור הקב"ה שה"גמלא" יהי' גדול יותר, ובמילא, גם ה"שיחנא" יהי' גדול יותר (אף שמצד טבע הטוב של הרבי ("דער רבי איז דאָך אַ גוטער"), הרי, גם לפני הנתינה "לפום גמלא", יתוסף כבר בהשפעת הטוב כו' לפי מדת הנתינה בעתיד).

ובכל אופן, אחד המרבה ואחד הממעיט יכול לרשום את סכום נתינתו ללא חשש, כי, הפתקאות ימסרו אלי, וממני, לא יודע לאף אחד ("פון מיר וועט קיינער ניט וויסן") — לבד זה שאודיע על האוהל...

וכשם שלא יכריזו את "הממעיט", לא יכריזו גם את "המרבה" — כך שגם אם ישנם כאלה שחוששים ליתן סכום גדול מצד "ענוה" ו"הצנע לכת"³², יכולים להיות סמוכים ובטוחים שסכום נתינתם לא יתפרסם ברבים. — (וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א בכת-שחוק:) ואלה שמקפידים על כך ביותר, יכולים לציין ע"ג הפיתקא שהם שייכים ל"כת ראשונה" של ענוים... ואז ישאר סכום נתינתם חסוי ביותר.

ט. ברצוני להוסיף עוד איזה פרטים בדבר:

א) גם אלו שאין באפשריותם ליתן — לא יפרשו מן הציבור (ובפרט ע"פ האמור לעיל אודות גודל הזכות שבנתינה זו), ויתנו — לכל הפחות — סכום של י"ח סענט, שזהו דבר השוה לכל נפש³³.

(33) ובמילא אין כאן מקום לחשש מ"פרנס המטיל אימה יתירה על הציבור כו'" (ד"ה יז, א).

(29) פל"ז (מת, סע"ב).

(30) מנחות בסופה (במשנה).

(31) כתובות סז, רע"א. וש"נ.

(32) מיכה ה, ח.

(ב) ע"פ הכלל³⁴ "זכין לאדם שלא בפניו" — יכולים ליתן גם בשביל אלו שאינם נוכחים עכשיו.

(ג) את הסכום שקיבל כאו"א על עצמו — ימסרו עד שמונה ימים³⁵. וגדולה זכות נתינת הצדקה ביום זה לפעול שכ"ק מו"ח אדמו"ר — בעל השמחה והגאולה — יעורר רחמים על או"א, בכל המצטרף לו, בגשמיות וברוחניות.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א הורה שהמתעסקים בעבודות טכניות יביאו מה"מרכז" פיתקאות ומעטפות, ויחלקום בין המסובים, ובינתיים — שלא לאבד זמן — ינגנו ניגון].

* * *

י. ימי י"ב-י"ג תמוז, חגי הגאולה של כ"ק מו"ח אדמו"ר, הם ימי סגולה — כפי שמצינו לשון זה בנוגע לגאולה דוגמתה, ועאכו"כ שימי הגאולה של נשיא הדור הם בודאי ימי סגולה.

ויש לבאר הקשר והשייכות די"ב-י"ג תמוז לתוכן הענין ד"סגולה", כדלקמן.

יא. ובהקדם ביאור תוכן הענין ד"סגולה":

ב"סגולה" — בניגוד ל"רפואה" שנעשית בדרך הטבע — אין ידוע לנו היאך באה הרפואה ע"י עשיית דבר זה³⁶, כי, "יש ענינים מרפאים בדרך רפואה וטבע, ויש שהם מרפאים בדרך סגולה, שעפ"י דרך הטבע אין דרך להיות רפואה ע"ז אליו, ומ"מ יש איזה סגולה בדרך רחוקה ונפלאה במה שאינה מושגת בהשגת והשכלת הרופאים הטבעיים להיות על ידי זה רפואה זו"³⁷, כלומר, אין אנו מבינים את התכונה שבדבר זה שעושה אותו ל"סגולה", אלא, שהחוש מעיד — מהתוצאה (פעולת הדבר) — שזוהי "סגולה". ונמצא, ש"סגולה הוא דבר שלמעלה מהשגת השכל"³⁸.

ולכן מצינו חילוק בין רפואה לסגולה — בהלכות שבת:

ח"ג פל"ז. אוה"ח יתרו יט, ה (ד"ה והייתם). ועוד.

(37) לקרית שה"ש יב, ד.
(38) ד"ה ועתה אם שמוע גוי והייתם לי סגולה גוי תר"ס (סה"מ תר"ס ע' קלט). וראה גם ד"ה זה באוה"ח יתרו ס"ע תתה.

(34) עירובין פא, ריש ע"ב (כמשנה). וש"נ.

(35) בזכרון אחדים: וחשבונו מתחיל מיום הש"ק י"ב תמוז.

(36) שר"ע אדה"ז או"ח סש"א סל"ג. וראה פיה"מ להרמב"ם יומא פ"ח מ"ה. מו"נ